Hoạt động tư vấn, hỗ trợ sinh viên Học viện Báo chí và Tuyên truyền

ThS PHẠM TUYÊN
Học viện Báo chí và Tuyên truyền; Email: phamtuyenajc@gmail.com

Nhận ngày 4 tháng 6 năm 2022; chấp nhận đăng tháng 7 năm 2022.

Tóm tắt: *Trong những năm gần đây, hoạt động tư vấn, hỗ trợ sinh viên là một hoạt động quan trọng và được Học viện Báo chí và Tuyên truyền (Học viện) chú trọng, quan tâm hơn. Tuy hoạt động tư vấn, hỗ trợ sinh viên đóng vai trò quan trọng trong quá trình đào tạo và đã nhận được nhiều sự quan tâm, nhưng vẫn còn nhiều hạn chế, và chưa đáp ứng được yêu cầu của thực tiễn. Việc nghiên cứu vấn đề này sẽ góp phần đưa ra các giải pháp để nâng cao hiệu quả hoạt động tư vấn, hỗ trợ sinh viên ở Học viện trong thời gian tới.*
Từ khóa: *tư vấn; hỗ trợ sinh viên; hướng nghiệp; khởi nghiệp sinh viên.*

Abstract: *In recent years, student counseling and support activities have become significant and have been paid more attention to by the Academy of Journalism and Communication (AJC). Although it plays a vital role in the training process and has received much attention, it still has many limitations and has not met the practical requirements. The study of this issue will help to find solutions to improve the effectiveness of the student counseling and support activities at AJC.*
Keywords: *counseling; student support; career guidance; student startup.*

1. Quan niệm và nội dung hoạt động tư vấn, hỗ trợ sinh viên

Tư vấn là quá trình tương tác giữa cán bộ tư vấn (người tư vấn) và thân chủ (khách hàng) trong đó nhà tư vấn sử dụng kiến thức kỹ năng nghề nghiệp của mình giúp thân chủ thấu hiểu hoàn cảnh của mình và tự giải quyết vấn đề của mình.

Theo Điều 5, nghị định 87/2002/NĐ - CP ngày 5.11.2002 về hoạt động tư vấn chuyên nghiệp thì Tư vấn là hoạt động thu thập, xử lý thông tin, vận dụng kiến thức chuyên môn, phát hiện vấn đề, đề xuất giải pháp, phương án, lập dự án và giám sát, đánh giá do các tổ chức chuyên môn, cá nhân người Việt Nam thực hiện độc lập, khách quan theo yêu cầu của người sử dụng tư vấn.

Hỗ trợ có nghĩa là giúp đỡ lẫn nhau, giúp thêm vào[1]. Thông thường hỗ trợ cũng có nghĩa là giúp đỡ về mặt vật chất.

Như vậy, có thể hiểu hoạt động tư vấn, hỗ trợ sinh viên là hoạt động giúp cho sinh viên thông qua quá trình giao tiếp hoặc cung cấp các điều kiện vật chất trong Học viện nhằm cung cấp thông tin, giúp sinh viên giải đáp băn khoăn, thắc mắc, đáp ứng nhu cầu của sinh viên và giúp đỡ sinh viên phát triển tiềm năng để sinh viên tự tìm ra giải pháp giải quyết vấn đề và tự tin hơn trong hành động theo quyết định đã lựa chọn. Nhờ đó, sinh viên tham gia vào các hoạt động học tập, rèn luyện, nghiên cứu khoa học và các hoạt động cộng đồng một cách tự giác, thuận lợi.

Từ quan niệm trên thì hoạt động tư vấn, hỗ trợ sinh viên gồm các nhóm nội dung cơ bản sau:

- Tư vấn, hỗ trợ về học tập, nghiên cứu khoa học: tư vấn về phương pháp học bậc đại học, tư vấn về thi, về chọn đề tài nghiên cứu khoa học, đề tài tốt nghiệp, tư vấn về học bổng, về du học...

- Tư vấn, hỗ trợ về tình cảm: tư vấn tình bạn, tình yêu, sức khoẻ sinh sản vị thành niên, thanh niên...

- Tư vấn, hỗ trợ về ngành nghề, điều kiện sống: tư vấn chọn nghề, chọn ngành, tư vấn việc làm, về nhà trọ...

- Tư vấn, hỗ trợ về rèn luyện, giải trí: tư vấn về luyện tập thể thao, về tiếp cận dịch vụ Internet...

2. Thực trạng hoạt động tư vấn, hỗ trợ sinh viên ở Học viện Báo chí và Tuyên truyền hiện nay

Công tác tư vấn, hỗ trợ học tập và thực hiện các chế độ chính sách cho sinh viên là một nhiệm vụ quan trọng luôn được Học viện quan tâm. Học viện giao nhiệm vụ cho Phòng Công tác chính trị và Hỗ trợ sinh viên làm đầu mối và phối hợp với các khoa, phòng, ban trong Học viện triển khai công tác này. Trong những năm qua, công tác tư vấn, hỗ trợ, giải quyết chế độ chính sách cho sinh viên đã được các đơn vị trong Học viện tích cực triển khai với nhiều hoạt động phong phú.

Ngay từ đầu khóa học, trong Tuần sinh hoạt công dân sinh viên, Học viện đã phổ biến tất cả các quy định, quy chế về học tập, rèn luyện của sinh viên, về các chương trình đào tạo, về tín chỉ, kiểm tra đánh giá, định hướng nghề nghiệp, hướng dẫn sinh viên một số kỹ năng mềm cần thiết trong quá trình học tập và rèn luyện…

Để khắc phục tình trạng thiếu sự liên hệ giữa lý thuyết và thực hành, Học viện đã tăng cường, nâng cao công tác tìm kiếm và hỗ trợ cho sinh viên kiến tập, thực tập giữa khóa và cuối khóa. Đảng ủy Học viện đã xây dựng một chương trình công tác gắn đào tạo với thực tiễn và chỉ đạo các đơn vị xây dựng kế hoạch triển khai và thực hiện. Các khoa, phòng, ban đã đẩy mạnh việc hợp tác với các đơn vị, cơ quan, doanh nghiệp tìm kiếm hàng trăm công việc thực tập tại các cơ quan, đơn vị, doanh nghiệp, các tổ chức trong nước và quốc tế cho sinh viên các kỹ năng cần thiết để làm việc sau khi tốt nghiệp.

Hằng năm, các khoa tổ chức các buổi hội thảo, tọa đàm nhằm tư vấn, giới thiệu cho sinh viên về chương trình đào tạo, kỹ năng và phương pháp học tập, cơ hội học bổng, kỹ năng nghề nghiệp và tuyển dụng… Với các sinh viên năm cuối, các khoa đều cung cấp đầy đủ thông tin và hướng dẫn cụ thể về hình thức, nội dung và cách đánh giá thực tập tốt nghiệp, khóa luận tốt nghiệp để giúp sinh viên hoàn thành tốt kỳ thực tập tốt nghiệp và viết khóa luận tốt nghiệp. Ngoài ra, các khoa còn tổ chức các buổi tọa đàm nghề nghiệp với sự tham gia của các đơn vị tuyển dụng lao động nhằm giúp sinh viên định hướng nghề nghiệp ngay từ khi còn ngồi trên ghế nhà trường.

Trong quá trình giảng dạy giảng viên các môn học thường xuyên trao đổi, trả lời những thắc mắc của sinh viên liên quan đến kiến thức môn học, phương pháp học tập, thi kiểm tra và các kỹ năng khác ngay tại lớp hoặc qua emai giúp sinh viên học tập và nghiên cứu thuận lợi hơn.

Phòng Công tác chính trị và Hỗ trợ sinh viên cùng với Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh triển khai nhiều phong trào tư vấn, hướng nghiệp việc làm cho sinh viên, đã tổ chức nhiều diễn đàn về phương pháp giảng dạy, học tập và tổ chức hội nghị khoa học hàng năm. Các câu lạc bộ tổ chức hàng trăm chương trình khác nhau cho sinh viên: tư vấn cách học, thi, kỹ năng, hướng dẫn làm hồ sơ xin việc, kỹ năng phỏng vấn, tìm kiếm cơ hội học bổng, xin tài trợ của doanh nghiệp, giới thiệu chỗ trọ cho sinh viên, giới thiệu các công ty tuyển dụng, tổ chức nhiều chương trình văn hóa văn nghệ, thể thao cho sinh viên, tổ chức hàng trăm chương trình lớn nhỏ, các khóa học nhằm chia sẻ, trao đổi kinh nghiệm và đào tạo các kỹ năng cho sinh viên. Định kỳ 2 năm/lần phòng Công tác chính trị và Hỗ trợ sinh viên phối hợp với các khoa, phòng, ban, Đoàn Thanh niên, các câu lạc bộ đã tổ chức chương trình tư vấn tuyển sinh, hướng nghiệp, chào K, Phút cuối, lồng ghép vào các chương trình đó với một chuỗi các hoạt động như: gặp gỡ các nhà tuyển dụng và tuyển dụng ngay tại chỗ…, tọa đàm về nghề nghiệp và việc làm, cuộc thi về các kỹ năng và nghề nghiệp… giúp cho sinh viên có cơ hội tiếp xúc với các cơ quan, đơn vị doanh nghiệp và tìm được việc làm phù hợp.

Đặc biệt, tại Học viện có Khoa Xã hội học và Phát triển thực hiện tốt công tác tư vấn, hỗ trợ sinh viên, đã thành lập trung tâm nghiên cứu, tư vấn hỗ trợ sinh viên thuộc khoa nhằm giúp đỡ sinh viên có nơi thực tập nghề nghiệp và hỗ trợ sinh viên các khoa khác về mặt tâm lý, tình cảm…

Các chế độ chính sách cho sinh viên được tư vấn,

hỗ trợ giải quyết một cách công khai, minh bạch và khách quan, sinh viên được hưởng đúng chế độ ưu đãi trong giáo dục mà Nhà nước quy định; văn bản hành chính cung cấp cho sinh viên được giải quyết nhanh gọn, hiệu quả tránh cho sinh viên phải đi nhiều nơi mất thời gian.

Những thách thức trong hoạt động tư vấn, hỗ trợ sinh viên

Các hoạt động tư vấn, hỗ trợ sinh viên của Học viện đã giúp sinh viên giải quyết một phần khó khăn trong học tập, sinh hoạt và tìm kiếm việc làm. Tuy nhiên vẫn còn một số vấn đề sau:

Thứ nhất, theo Quy chế tổ chức và hoạt động của Học viện, công tác tư vấn, hỗ trợ học tập, nghề nghiệp, việc làm, tâm lý xã hội được giao cho Phòng Công tác chính trị và Hỗ trợ sinh viên. Tuy nhiên, Phòng không thể đảm nhiệm được toàn bộ công tác tư vấn, hỗ trợ sinh viên do công tác này có rất nhiều nội dung và đòi hỏi nguồn nhân lực có chuyên môn. Do đó, trên thực tế ngoài Phòng Công tác chính trị và Hỗ trợ sinh viên rất nhiều các đơn vị tự triển khai thực hiện tư vấn, hỗ trợ sinh viên gồm các khoa, viện, Ban Quản lý đào tạo, Đoàn Thanh niên… Do được triển khai thực hiện tách biệt ở các đơn vị khác nhau và mang tính tự phát nên công tác tư vấn, hỗ trợ sinh viên chưa được tổ chức khoa học, chưa chuyên nghiệp còn chồng chéo và nội dung trùng lặp giữa các đơn vị dẫn đến có nội dung được nhiều đơn vị tư vấn nhưng có nội dung lại không được đơn vị nào tư vấn.

Thứ hai, việc tư vấn, hỗ trợ sinh viên mới chỉ hướng vào mục tiêu phục vụ đại trà cho tất cả sinh viên thông qua các buổi phổ biến nghị quyết, hội thảo, tọa đàm, các chương trình văn nghệ, thể dục thể thao chưa đạt được sự cá biệt hóa trong tư vấn đối với từng sinh viên gặp khó khăn.

Thứ ba, hệ thống giám sát, theo dõi sự tiến triển của sinh viên là một trong những nội dung của công tác hỗ trợ sinh viên hiện nay có lúc còn chưa thực sự hiệu quả. Công tác này chỉ được thực hiện về phía Học viện thông qua hoạt động theo dõi kết quả học tập của Ban Quản lý đào tạo và cảnh báo sinh viên có kết quả học tập yếu; thông qua hoạt động đánh giá kết quả sinh viên hàng năm. Ở các khoa, viện vấn đề này chưa được quan tâm đúng mức nên việc giám sát và theo dõi sinh viên còn lỏng lẻo, chưa thực sự sâu sát. Một số giáo viên chủ nhiệm, cố vấn học tập chỉ gặp lớp sinh viên mà mình chủ nhiệm 1 năm/ 1-2 lần khi Học viện yêu cầu. Các nội dung cần thông báo hoặc trao đổi đều chỉ thực hiện, liên hệ qua lớp trưởng, điện thoại hoặc gửi mail. Do đó, việc hỗ trợ, tư vấn cho sinh viên chưa thực sự đạt được hiệu quả cao.

3. Một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động tư vấn, hỗ trợ sinh viên ở Học viện Báo chí và Tuyên truyền trong thời gian tới

Một là, xây dựng và đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ làm công tác tư vấn, hỗ trợ sinh viên

Xây dựng đội ngũ làm công tác tư vấn, hỗ trợ sinh viên chủ yếu là cán bộ Phòng Công tác chính trị và Hỗ trợ sinh viên, Ban Quản lý đào tạo, Đoàn Thanh niên Học viện và các khoa, viện đào tạo, đặc biệt các cố vấn học tập; từng bước tiến tới chuyên nghiệp, có phẩm chất đạo đức tốt, trình độ chuyên môn, năng lực quản lý, có trách nhiệm trong công việc, năng lực thực thi nhiệm vụ, tận tụy hỗ trợ sinh viên.

Lựa chọn cố vấn học tập là người có khả năng tư vấn cho sinh viên các vấn đề trong học chế tín chỉ, tư vấn cho sinh viên biết cách học tập phù hợp với điều kiện và năng lực của bản thân...

- Tăng cường các hình thức bồi dưỡng, như mở các lớp bồi dưỡng, tập huấn cho đội ngũ cán bộ làm công tác tư vấn hỗ trợ sinh viên để nâng cao trình độ hiểu biết, rèn luyện kỹ năng của mình về mọi mặt, không ngừng học hỏi về phương pháp tư duy khoa học, phân tích, tổng hợp, nhanh chóng tìm ra bản chất những khó khăn của người học để đáp ứng nhu cầu tư vấn của người học.

Hai là, thành lập Trung tâm tư vấn, hỗ trợ sinh viên

Để có thể triển khai các hoạt động tư vấn, hỗ trợ sinh viên nghiệp chuyên nghiệp, hiệu quả, Học viện cần thành lập bộ phận chuyên trách tư vấn hỗ trợ sinh viên theo mô hình hai cấp: cấp nhà trường và cấp viện/khoa/bộ môn. Bởi lẽ tư vấn, hỗ trợ sinh viên có rất nhiều nội dung cần phải được thực hiện ở các cấp khác nhau. Chức năng của Trung tâm là đơn vị đầu mối về tư vấn, hỗ trợ sinh viên, có nhiệm vụ xây dựng kế hoạch tư vấn, hỗ trợ sinh viên trong toàn Học viện và phối hợp với các đơn vị chức năng tổ

chức các hoạt động tư vấn hỗ trợ sinh viên. Tránh hiện tượng công tác tư vấn, hỗ trợ sinh viên triển khai thực hiện tách biệt ở các đơn vị khác nhau và mang tính tự phát, nội dung trùng lặp, chồng chéo giữa các đơn vị.

Ba là, tổ chức các lớp bồi dưỡng kỹ năng mềm, chứng chỉ, chứng nhận

Đối với sinh viên các năm đầu, các nhóm kỹ năng được tập trung trang bị là: tư duy sáng tạo, giải quyết vấn đề, ra quyết định, giao tiếp và thuyết trình hiệu quả, làm việc nhóm…

Đối với sinh viên năm cuối, cần tổ chức thêm các lớp bồi dưỡng kỹ năng: phỏng vấn xin việc, tìm việc và chinh phục nhà tuyển dụng, tìm kiếm thông tin việc làm trên các trang mạng….

Các chương trình này có thể được tổ chức dưới hình thức các hội thảo, tọa đàm, báo cáo chuyên đề, tập huấn do các cán bộ Học viện thực hiện hoặc mời các chuyên gia, diễn giả bên ngoài.

Học viện cần thành lập thêm các mô hình câu lạc bộ mới và phù hợp với sở thích của người học, đặc biệt tập trung vào 4 nhóm kỹ năng chính: kỹ năng công nghệ thông tin và truyền thông; kỹ năng tư duy sáng tạo; tư duy phản biện; kỹ năng giải quyết vấn đề; kỹ năng ra quyết định; kỹ năng làm việc như khả năng giao tiếp và hợp tác làm việc theo nhóm; kỹ năng sống (thích nghi), bao gồm vấn đề ý thức công dân, cuộc sống và sự nghiệp, trách nhiệm cá nhân và xã hội, bao gồm cả vấn đề hiểu biết tính đa dạng văn hóa.

Bốn là, xây dựng và củng cố hệ thống giám sát, theo dõi sự tiến triển của sinh viên hiệu quả

Để tăng cường hiệu quả công tác giám sát, theo dõi sự tiến triển của sinh viên cần tăng cường mối liên kết chặt chẽ giữa khoa, viện đào tạo với các phòng, ban chức năng thành một hệ thống hoạt động hiệu quả.

Phòng Công tác chính trị và Hỗ trợ sinh viên lên kế hoạch và trực tiếp đánh giá việc thực hiện các nhiệm vụ tư vấn, hỗ trợ sinh viên của các đơn vị, cá nhân trong trường và sự phối hợp với các lực lượng xã hội khác trong công tác này và báo cáo lên Ban Giám đốc Học viện. Từ kết quả kiểm tra, đánh giá kịp thời kiểm định lại độ chính xác, hiệu quả của các biện pháp quản lý, có biện pháp điều chỉnh, khắc phục những tồn tại, thiếu sót. Bên cạnh việc đánh giá các nội dung của hoạt động hỗ trợ, tư vấn cũng cần đánh giá sự phối hợp tổ chức giữa các đơn vị, đoàn thể trong và ngoài Học viện để có các biện pháp huy động các nguồn lực bên ngoài vào công tác hỗ trợ sinh viên.

Năm là, trong thời gian tới, Học viện cần tiếp tục đổi mới phương thức tổ chức các hoạt động hướng nghiệp, khởi nghiệp

Tổ chức cho sinh viên thực tập, thăm quan, làm việc thực tế tại doanh nghiệp. Thành lập và duy trì hiệu quả hoạt động câu lạc bộ "Nguồn nhân lực" . Đặc biệt là thực hiện các giải pháp xây dựng tinh thần khởi nghiệp sáng tạo trong sinh viên. Triển khai hiệu quả Đề án "Hỗ trợ học sinh, sinh viên khởi nghiệp đến năm 2025" của Thủ tướng Chính phủ. Tiếp tục tham mưu các cơ chế, chính sách hỗ trợ hoạt động khởi nghiệp của sinh viên. Tổ chức các cuộc thi "Ý tưởng sáng tạo khởi nghiệp trong sinh viên". Xây dựng các ấn phẩm tuyên truyền, bộ tài liệu cung cấp kiến thức, kỹ năng, kinh nghiệm khởi nghiệp; tổ chức các diễn đàn, tọa đàm, giao lưu, khóa đào tạo… nhằm tuyên truyền nâng cao nhận thức, trang bị kiến thức cho sinh viên về khởi nghiệp.

Với sự vào cuộc của Đảng ủy, Ban Giám đốc Học viện, các đơn vị chức năng và đặc biệt là chính các em sinh viên, chắc chắn trong thời gian tới hoạt động này tiếp tục đẩy mạnh thực hiện và sẽ đạt được những kết quả cao hơn nữa./.

(1) Hoàng Phê (2006), *Từ điển Tiếng Việt, Viện ngôn ngữ học,* Nxb. Đà Nẵng.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nghị định 87/2002/NĐ - CP ngày 5.11.2002

2. Bộ Giáo dục và Đào tạo, *Thông tư số 10/2016/TT-BGDĐT về Ban hành Quy chế công tác sinh viên đối với chương trình đào tạo đại học hệ chính quy.*

3. Bộ Giáo dục và Đào tạo, *Quy chế học sinh, sinh viên các trường đại học, cao đẳng và trung cấp chuyên nghiệp hệ chính quy* (Ban hành kèm theo Quyết định số 42/2007/QĐ-BGD&ĐT ngày 13.8.2007 của Bộ trưởng Bộ giáo dục và Đào tạo).

4. Bộ Giáo dục và Đào tạo, *QĐ số 68/2008/QĐ-BGDĐT ngày 9.12.2008 của BGDĐT ban hành quy định về công tác hướng nghiệp, tư vấn việc làm trong các cơ sở giáo dục đại học và trung cấp chuyên nghiệp.*